

SLOVENSKI GOSPODAR.

List ljudstvu v pouk in zabavo.

Izjava vsak četrtak in velja s poštnino vred in v Mariboru s pošiljanjem na dom za celo leto 4 K, pol leta 2 K in za četr leta 1 K. Naročnina za Nemčijo 5 K, za druge izvenavstrijske dežele 6 K. Kdor hodi sam poji, plača na leto samo 3 K. Naročnina se pošilja na: Upravništvo „Slovenskega Gospodarja“ v Mariboru. — List se dopušlja do odpovedi. — Udje „Katoč. listovnega društva“ dobivajo list brez posebne naročnine. — Posamezni listi stanejo 10 vin. — Uredništvo: Koroška cesta šte. 5. — Rokopisi se ne vračajo. — Upravništvo: Koroška cesta šte. 5, vsprejema naročnino, inserate in reklamacij. — Inserate se plačuje od enostopne pettivrste za enkrat 15 vin., za dvakrat 25 vin., za trikrat 35 vin. Za večkratne oglašne primere popust. Inserati se sprejemajo do torka opoldna. — Za zaprte reklamacije se poštnino proste.

Novoizvoljeni papež Benedikt XV.

Ves krščansko-katoliški svet je z največjo pozornostjo, kakor morebiti še nikdar ne poprej, pričakoval sedanjo papeško volitev, ker je v tem viharo razburjenem času svetovne vojske prav posebno čutil potrebnost močnega vodnika na poti miru in vzveličanja. In glej! Navzlic zdaj vladajočim velikim nasprotstvom med raznimi narodi so se zbrali kardinali iz vseh, tudi iz med seboj se vojskujočih držav v Rimu, v sruču krščanstva, ter so izvolili v kaj kratkem času za skupnega poglavarja katoličanov kneza, ki je visoko vzvišen nad vsemi nemiri. Zdi se, kakor da bi sred groznega vojnega požara že plaval angelj miru tja po razdvojenem svetu. Razine vlade so rade omogočile kardinalom potovanje v Rim, s čemur so priznale globoki, zgodovinski pomen papeške volitve, ter so se tako nehote že mirno srečale med seboj.

Volitev se je začela dne 31. avgusta. Prostor, v katerih se vrši volitev, so popolnoma ločeni od sveta, tudi brzozjavne in telefonične zveze so potrpane. Na dan se je volilo 4krat. Za izvolitev je potrebna dvotretjinska večina. Dokler ni ta večina dosežena, se po vsaki volitvi lističi s šopom slame vred sežgejo. Ljudstvo, ki stoji in pričakuje pred Vatikanom, vidi dim in ve, da se je volilo brez uspeha.

V četrtek, dne 3. septembra dopoldne je dobil kardinal Della Chiesa dvotretjinsko večino. List „Giornali d'Italia“ nam opisuje ta trenutek tako-le: Ko so se prečitale prve glasovnice, so poslušali štetje glasov kardinali z globokim molkom. Takoj se je videlo, da bo dobil kardinal della Chiesa večino. Ko se je že kakih 30 listkov glasilo na ime Chiesa, je postala pozornost med vsemi kardinali večja. Sledilo je še kakih 5-6 glasov za Chiesa. Nato pa so prišli na vrsto zopet drugi kandidati. Med tem je imel kardinal Chiesa že 38 glasov. Med kardinali je tedaj nastalo komaj slišno šepetanje. Po volilnih predpisih še 38 od 57 oddanih glasov ne zadostuje za izvolitev. Mogoče je še tudi bilo, da med dvema ali pa tremi kandidati kateri glasuje sam za se. Tak glas pa se ne upošteva in bi lahko taka izvolitev bila zopet negotova. A ta napetost ni trajala dolgo. Prihodnja glasovnica se je zopet glasila na Chiesa in tako je bilo nanj združenih že 39 glasov, to je večina, ki je potrebna za veljavno izvolitev. Ostale glasovnice so se nato hitro prečitale. Vatikanski stavebenik Schneider je sedaj spustil pripravo, po kateri so se vsi baldahini nad glavami kardinalov nagnili k tlom, razun enega, ki je visel nad kardinalom della Chiesa. Vsi pogledli so se obražali na Chiesa, kateri je bil v tem hipu zatopljen v globoke misli. Sedel je z povešenimi očmi nepremično na svojem sedežu; videlo se mu je, da se radi razburjenja težko premaguje.

V tem je stopil starosta kardinalskih škofov v spremstvu staroste kardinalskih dijakov in kardinalskih duhovnikov pred sedež kardinala della Chiesa in ga vprašal, če sprejme papežovo čast. Ko della Chiesa potrdi, se ga vpraša, katero ime si pridene. Della Chiesa odgovori, da sprejme ime Benedikt XV.

Nato so zapustili vsi udeležniki konklava sikstinsko kapelo in odpeljali novega papeža v oblačilnico, kjer je oblekel bele nogavice, rudeče čevlje, belo obleko, rudečo suknjo in rudeč plašč. Kardinal della Volpe, starosta kardinalskih dijakov, je potem ogrnil papeža z rudečim, zlatopretkanim baržunom.

Ko se je vrnil v sikstinsko kapelo, se je papež vsedel na prestol na najvišji stopnji oltarja, da sprejme čestčenje kardinalov, ki so mu najprej poljubili nogo, potem pa roko. Konečno je papež vse kardinale poljubil in jim podelil blagoslov.

Kardinal della Volpe je izročil nato papežu ribčev prstan, ki ga je izročil papež potem kardinalu d'Amicosu, da se vdela njegovo ime.

Spremljan od kardinalov je papež zapustil sikstinsko kapelo. Odsel je najpoprej v svoje novo stanovanje in odtod v notranjost bazilike sv. Petra, da podeli blagoslov.

Takoj po podelitvi blagoslova se je papež zopet vrnil v sikstinsko kapelo, kjer je sprejel drugo čestčenje kardinalov.

Zivotopis novega papeža.

Novo izvoljeni papež se je poprej imenoval Giacomo (Jakob) della Chiesa. Rojen je bil v Pegli blizu Genove dne 21. novembra 1854 kot sin plemenite rodovine. Solal se je v mestu Genovi ter bil leta 1875 na odnotnem vseučilišču proglašen za doktorja pravoslovja. Potem je učeni pravoslovec vstopil v slavni rimski kolegij Capranica, je bil l. 1878. posvečen v mašnika in nato sprejet v dobro znano visoko akademijo dei Nobili ecclesiastici. Po dokončanih študijah je Jakob della Chiesa opravljaj službo v tajništvu za izredne cerkvene zadeve pod tedanjim tako izvrstnim Marijanom Rampolla del Tindaro.

Z Rampollom se je della Chiesa podal kot poslaniški tajnik v Madrid ter je ostal tam do l. 1887. Ko je nadarjeni nuncij Rampolla bil imenovan za kardinala-državnega tajnika, je bil tudi msgr. Giacomo della Chiesa prideljen temu tajništvu ter se povsod sčasoma do časti tajniškega namestnika, katero je obdržal tudi ob predzadnjem izpraznjenju apostolskega sedeža in v prvih 4 letih slavne vlade Pija X. Leta 1907 mu je sv. Oče podelil po smrti kardinala-nadškofa Dominika Svampa osirotele nadškofije bolonjske.

Se-le v zadnjem, dne 25. maja 1914 od papeža Pija X. sklicanem javnem konzistoriju je bil della Chiesa imenovan za kardinala z naslovno cerkvijo SS. Quattro Coronati. V vseh svojih mnogih in raznih poklicih in službah je della Chiesa storil neizmerno veliko dobrega in lepega. Bil je vobče spoštovan in priljubljen, zlasti zavolje svoje izredne ljubezni do ubožcev, zaradi svoje globoke učenosti in občudovanja vredne spretnosti v reševanju raznih poslov, vsled svoje izpodbudne, ker pristržno resnične pobožnosti. Zdjaj je vrli kardinal-nadškof povišan v vrhovnega poglavarja svete Cerkve ter si je kot takšen pridjal ime Benedikt XV. Zadnji papež tega imena, učeni Benedikt XIV. (1740-1758), je bil dne 31. maja 1675 v Bolonji rojen. Slavni Prospero Lambertini, kakor se je poprej imenoval, je bil kot kardinal od l. 1731 do svoje izvolitve za papeža dne 17. avgusta 1740 nadškof v Bolonji.

Ime Benedikt pomeni v slovenskem jeziku isto kot blagoslovljen, blažen.

Kronanje novoizvoljenega papeža.

Prvo nedeljo po izvolitvi se izvrši kronanje novoizvoljenega papeža. Kakor poročajo listi, se je to v resnici včeraj, dne 6. septembra, izvršilo. Sv. Oče je želel, da se tokrat radi razmer, v katerih živimo, opusti vsak sijaj in se naj le zgodi, kar je v obredih predpisano. Naš prevz. g. knezoškof dr. Mih. Napotnik opisuje v pristrnem pastirskem listu, s katerim naznanja, menda prvi med škofi, vernikom izvolitev novega papeža, obred kronanja tako-le:

H kronanju bodo novoizvoljenega papeža na priprti nosilnici, sedia gestatoria, prinesli v cerkev sv. Petra in med tem bo pred njimi stopal ceremonijar, ki bo trikrat sežgal zvitek predvaja z besedami: „Sveti Oče, tako mine slava sveta!“ Potemtakem se papež v trenutku, ko prejmejo znamenje najvišje časti, ki jo more doseči umrljivi človek, namreč papeško tujaro, opomni na ničnost in minljivost posvetne časti in oblasti. Dospevši v baziliko sv. Petra, služijo papež sveto pontifikalno mašo, med katero se vršijo posebni obredi. Po molitvi Confiteor ali po Izpovedi grehov molijo trije kardinali-škofje molitve, v katerih prosijo Sv. Duha posebne pomoči za novoizvoljenega papeža. Sv. Oče prejmejo na to od najstarejšega kardinala-dijakona palij in naposled še od kardinalov tretje in zadnje zapovedano počestčenje. Po prvi mašni molitvi se pojo litanije, v katerih eden izmed kardinalov-djakonov pokliče na pomoč trikrat Kristusa, dvakrat Marijo, enkrat razne svetnike, na kar pevski zbor zaprosi: Tu illum adiuva, ti mu pomagaj! Na to pojeta dva dijakona list in pa evangelij najprej v latinskem in potem v grškem jeziku. Porača obeh liturgiških jezikov pri maši ob kronanju papeževem izraža edinost vere vesoljne cerkve. Po Agnus Dei se podajo pontifikant na sedež in zaužijejo sv. obhajilo. Po končani službi božji zasedejo papež, pokriti še s škofovsko mitro, papeški prestol in zdaj se izvrši kronanje. Prvi za najstarejšim

kardinalom-dijakonom se približa papežu ter njim sname škofovsko kapo. Na to njim posadi najstarejši kardinal-dijakon triregnum ali trojno papeško krono na glavo z besedami: „Sprejmi s tremi kronami ozaljšano tujaro in vedi, da si oče knezov in kraljev, dežel vesoljnega sveta, namestnik našega gospoda Jezusa Kristusa, ki mu bodi čast in hvala od vekomaj do vekomaj! Amen.“

Papeži Benedikti.

V zgodovini papeštva se 19. stoletje lahko imenuje stoletje Pijev in Leonov. Po smrti Klementa XIV. l. 1774 je bil izvoljen kardinal Ivan Angelo, ki si je dal ime Pija VI., potem so zaporedoma vladali do l. 1914 Piji in Leoni, le 15 let je vmes vladal Gregor XVI. (1831-1846). Ko smo torej zvedeli za ime novega papeža, so se nam misli nehote obrnile v zgodovino na vrsto papežev tega imena. Zadnji papež s tem imenom, Benedikt XIV., je vladal pred poldrugim stoletjem (l. 1740-1758). Po smrti Klementa XII. 6. februarja l. 1740 je konklave trajal nad šest mesecev, ker je bila velika needinost med kardinali. Ko so tako ugibali sem in tje, kdo naj bi bil papež, je nekega dne rekel v šali priletni kardinal Lambertini: „Čemu toliko iskanja! Če hočete imeti za papeža svetnika, vzamite Gotti-ja, če hočete imeti politika, vzamite Aldobrandini-ja, če pa hočete imeti dobrodušnega starca, pa vzamite mene.“ Iz šale je pa polagoma postala resnica. Dne 17. avgusta 1740 je bil izvoljen za papeža kardinal Prosper Lovrencij Lambertini, ki si je dal ime Benedikt XIV. v hvaležen spomin na Benedikta XIII. (1721-1730), ki ga je bil imenoval za kardinala. Rojen je bil iz staroslavne rodovine v Bolonji na Laškem 31. marca 1675. Bil je zelo nadarjen in marljiv, dičila ga je globoka učenost, čist značaj, vesela nprav in otroško pobožno srce. Kjerkoli je služboval, si je pridobil srca. Bil je eden najučenejših papežev na Petrovi stolici. V papeški državi je zelo povzdignil poljedelstvo, obrt in trgovino, pa tudi duševno kulturo in umetnosti. L. 1748 je znižal število praznikov, v Avstriji je ta naredba prišla v veljavo l. 1754. Za znižanje praznikov so prosili mnogi vladarji, med njimi tudi Marija Terezija, a med ljudstvom je odprava praznikov tu in tam zadela na odpor. Z raznimi vladami je imel mnogo težav, a Benedikt XIV. je povsod ubral pot milobe in dobrote, vsled česar mu nekateri zgodovinarji celo očitajo, da je bil predober in preveč popustljiv. Užival je pa sicer splošno spoštovanje in celo protestantski knezi so ga spoštovali.

Benedikt XIV. je v ozki zvezi z našo cerkveno zgodovino. L. 1751 je namreč zatrl starodavni patrijarhat oglejski ter ustanovil dve novi škofiji: vičemska za benečanski in goriško za avstrijski del patrijarhata. Vsled razsodbe cesarja Karola Velikega dne 14. junija 811 so slovenske dežele desno od Drave spadale pod oglejski patrijarhat. Toda ko so patrijarhi prišli v odvisnost od benečanske ljudovlade, ki je bila v vednem nasprotju z avstrijskimi vladarji, so le-ti patrijarhom prepovedali, v avstrijskih deželah izvrševati sploh kakšnokoli oblast in duhovnikom je bilo strogo prepovedano, občevati s patrijarhom. Vsled tega so zlasti na Spodnjem Štajerskem nastale uprav obupne razmere, ker ni bilo prave duhovne oblasti. Bil je torej skrajni čas, da se je temu storil konec in da so naše dežele dobile domačo, redno škofovsko oblast. Do l. 1786 je bila Spod. Štajerska desno od Drave pod goriško nadškofijo, a potem je prišla pod lavantinsko. Benedikt XIV. je umrl dne 2. maja 1758 kot 83letni starček splošno objokovan.

V dolgi vrsti papežev z imenom Benedikt so mnogi vladali cerkev v zelo težavnih razmerah, nekateri so bili celo umorjeni, mnogi Benedikti slovijo po svoji učenosti, drugi po izredni dobrosrčnosti in pobožnosti, a med svetnike je prišel samo eden, namreč Benedikt II. (684-685). Benedikt I. je vladal l. 575-579. Takrat je bila vsa Italija v bojnem ognju, kakor sedaj cela Evropa in papež je umrl vsled same žalosti nad nesrečo, ki so jo takrat divji Longobardi prinesli nad Italijo.